

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

XII. De forma contrahe[n]di censum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

nicipali statuto plecti solent, puniri debeat. Mandantes
 tam urbis prefatae Gubernatori, & Curiae causarum Cam-
 erae Apostolicae generali auditori, quam omnibus &
 singulis nostris & sedis Apostolicae in quibuscunque pro-
 vinciiis legatis & vicelegatis, necnon quarumcunque ci-
 vitarum, terrarum, oppidorum, & locorum, nobis & ei-
 dem sedi tam mediate quam immediate subsectorum,
 Gubernatoribus, Pratoribus, Capitaneis, Commissariis,
 & aliis quibuscunque iudicibus, quavis etiam subdele-
 gata potestate fungentibus, ut praesentes nostras invio-
 labilitate in eorum iudiciis observent, nec contra tales, nisi
 illarum forma servata, procedere audeant vel praesumant.
 Distinctius quoque inhibentes quibuscunque terrarum,
 oppidorum & locorum dominis, in temporalibus in vir-
 tute sanctae obedientiae, ac sub excommunicationis, &c.
 poenis, ne sic in praemissis iudicantes eorum seculari au-
 ditoritate molestare, inquietare, perturbare, vel impedire
 audeant vel praesumant.

TITVLVS XI.
 DE CAMBIIS.

Pius Quintus.

Commutationi rerum ad res, sive pecunia ad pecuniam, quam
 Cambium mercatorum vulgus vocat, prohibito iudicio, & decla-
 ratio concessa.

CAP. I.

Incam pro nostro pastoralis officio curam diligenter
 incumbimus, ut Domini nostri ovis opportuna pro-
 animarum salute remedia adhibere minime differa-
 mus. Cum itaque ad aures nostras pervenerit, legiti-
 mum a cambiorum usum, quem necessitas, publica que
 utilitas induxit, saepenumero ob illiciti quatuor cupidi-
 tatem sic depravari, ut sub illius praetextu usurae praesi-
 tas a nonnullis exercetur: Nos petitionibus, quae super
 his nuper nobis factae sunt, hac perpetuo valitura decre-
 tali respondendum esse duximus, ut neque dolosis sua
 fraus suffragetur, neque ignaros perdat inlicita: sic enim
 pastoris officium exequimur, dum gregem nobis com-
 missum ab aeterna damnationis periculo exipere modis
 omnibus studemus. Primum igitur damnamus ea om-
 nia cambia, quae sic nominantur, & ita confinguntur,
 ut contrahentes ad certas nundinas, seu ad alia loca cam-
 bia celebrare simulant, ad quae loca illi, qui pecuniam re-
 cipiunt, literas quidem suas cambii tradunt, sed non mit-
 tuntur, vel ita mittuntur, ut transacto tempore unde
 procefferant, inanes referantur, aut etiam nullis huius-
 modi literis traditis, pecunia ibi denique cum interesse
 repositur, ubi contractus fuerat celebratus: nam inter-
 dantes & recipientes usque a principio ita convenerat, vel
 certe talis intentio erat, neque quisquam est, qui in nundi-
 nis, aut locis supradictis huiusmodi literis receptis solu-
 tionem faciat. Cui malo simile etiam illud est, cum pec-
 unia, sive depositi, sive alio nomine ficti cambii tradun-
 tur, ut postea eodem loco, vel alibi cum lucro restitu-
 antur. Sed & in ipsis cambiis, quae realia appellantur,
 interdum (ut ad nos pertinet) Campsores praestitutum
 solutionis terminum lucro ex tacita vel expressa con-
 ventione recepto, seu etiam tantummodo promisso, dif-
 fiant districtius prohibemus. Porro ad tollendas quo-
 que in cambiis, quantum cum Deo possumus, occasiones
 peccandi fraudesque foeneratorum, statuimus, ne deinceps
 quisquam audeat sive a principio, sive alias, certum

^a De cambiis & cambiorum institutis ac abusu vide Ant.
 2. part. tit. 1. c. 7. §. 47. Laur. de Radulph. de usura c. consultat. p. 2.
 §. 26. Ang. Sylv. Tab. Cajet. 1. art. de camb. Soto de iustit. & iure.
 lib. 9. c. art. 4. Navar. c. 17. Joseph. Angles. de camb.

& determinatum interesse, etiam in casum non solu-
 tionis, pacisci, neque realia cambia aliter quam pro pri-
 mis nundinis, ubi illa celebrantur, ubi vero non cele-
 brantur, pro primis terminis iuxta receptum locorum
 usum exercere, ab usillo pro fus rejecto, cambia pro se-
 cundis & deinceps nundinis, sive terminis exercendi.
 Curandum autem erit in terminis, ut ratio habeatur lon-
 ginitatis & viciniae locorum, in quibus solutio de-
 stinatur, ne dum longiores praesuntur, quam loca desti-
 nata solutionis desiderant, foeneratori detur occasio. Qui-
 cunque contra hanc nostram constitutionem commiserit,
 poenis a sacris canonibus contra usurarios inflictis se no-
 verit subiacere. Eos vero, qui conspirationes fecerint, vel
 congestam undequae pecuniam ita ad se redigerint, ut qua-
 si monopolium pecuniae facere videbuntur, poenis, quae
 iure contra exercentes monopolia constituta sunt, tene-
 ri sancimus. Rom. 5. Cal. Febr. 1575.

TITVLVS XII.
 DE FORMA CONTRAHENDI
 censum.

Pius Quintus.

Census est rei immobilis fructifera in pecunia numerata contra-
 ctus, nec super fructibus census auferri vel creari potest, cuius pres-
 tum semel constitutum immobile permanet.

CAP. I.

Cum onus Apostolicae servitutis obeuntes, cogno-
 verimus innumeros celebratos fuisse, & indices
 celebrari censuum contractus, qui nedom non
 continentur intra limites a nostris antecessoribus eisdem
 contractibus statutos, verum etiam quod deterius est,
 contrariis omnino passionibus, propterea ardentem ava-
 ritiam stimulum, legum etiam divinarum manifestum con-
 temptum praese ferunt, animarum, prout tenemur, saluti
 consulentes, ac piarum mentium petitionibus etiam sa-
 tisfacientes, tam gravi morbo, lathiferoque; veneno salu-
 tari antidoto non mederi.

Hac igitur nostra constitutione statuimus a, censum
 seu annum reditum creari, constitutive nullo modo pos-
 se, nisi in re immobili, aut quae pro immobili habeatur,
 de sui natura fructifera, & quae nominatim certis finibus
 designata sit.

Rursum nisi verè in pecunia numerata, praesentibus re-
 sibus, ac Notario, & in actu celebrationis instrumenti,
 non autem prius recepto integro, iustoque; pretio.

Solutiones quas vulgo anticipatas appellant, fieri, aut
 in pactum deduci prohibemus.

Conventiones directè aut indirectè obligantes ad cas-
 sus fortuitos eum, qui alias ex natura contractus non te-
 netur, nullo modo valere volumus.

Quemadmodum nec pactum, auferens aut restringens
 facultatem alienandi rem censui suppositam, quia volu-
 mus rem ipsam semper, & liberè, ac sine solutione laudem-
 mii, seu quinquagesimae, aut alterius quantitatis vel rei,
 tam inter vivos, quam in ultima voluntate alienari.

Vbi autem vendenda sit, volumus dominum censum ali-
 liis omnibus praeferi, eique denunciari conditiones qui-
 bus vendenda sit, & per mensum expectari.

Pacta continentia morasum censum debitorem teneri
 ad interesse lucri cessantis, vel ad cambium, seu certas
 expensas aut certa salaria, aut ad salaria, seu expensas me-

^a Census variae significatione explicantur apud Castodor. lib. 3.
 variar. epist. penult. & l. 2. §. post deinde. ff. de origine iur. Theo-
 phil. in §. ult. instit. de Libertinis, quomodo vero differat a pen-
 sione emphyteutica, & aliis similibus, habet ex gloss. & Pan. in cap.
 constitutus, de rebus fructibus. & Bal. in tituli. de pace Const. in
 verb. persolvere.

dio juramento creditoris liquidandas, aut rem censui subiectam, sive aliquam ejus partem amittere, aut aliud jus ex eodem contractu sive aliunde acquisitum perdere, aut in aliquam poenam cadere, ex toto irrita sunt & nulla.

Imò & census augeri, & novum creari super eadem vel alia re in favorem ejusdem, aut personæ per eum suppositæ pro censibus temporis vel præteriti vel futuri, omninò prohibemus.

Sicut etiam annullamus pacta continentia solutiones onerum ad eum spectare, ad quem aliàs de jure, & ex natura contractus non spectarent.

Postremò census omnes in futurum creandos non solum re in totum vel pro parte perempta, aut infructuosa in totum vel pro parte effecta, volumus ad ratam perire, sed etiam posse pro eodem pretio extingui. Non obstantibus longissimi temporis, ac immemorabili, imò centum & plurium annorum præscriptione, non obstantibus aliquibus pactis directè aut indirectè talem facultatem auferentibus, quibuscumque verbis aut clausulis concepta sint.

Cum verò traditio pretii redditus extinguendus erit, volumus per beneficium ante id denuntiari ei, cui pretium dandum erit, & post denuntiationem, intra annum tamen, etiam ab invito pretium repeti posse, & ubi pretium nec volens intra annum exigat, volumus nihilominus quocumque redditum extingui posse, prævia tamen semper denuntiatione, de qua supra, & non obstantibus his, de quibus supra: idq; observari mandamus etiam quod pluries ac pluries denunciatum fuisset, nec unquam effectus secutus fuisset.

Pacta etiam continentia pretium census extra casum prædictum ab invito, aut ob poenam, aut ob aliam causam repeti posse, omninò prohibemus.

Contractusque sub alia forma post hæc celebrandos hæneratitios judicamus.

Et ita illis propterea non obstantibus, quicquid vel expressè vel tacitè contra hæc nostra mandata dari, remitti aut dimitti contingat, à fisco volumus posse vendicari. Hanc autem salutiferam sanctionem nedum in censu noviter creando, verum etiam in creato quocumque tempore alienando, modo post publicationem constitutionis creatus sit, perpetuò & in omnibus servari volumus.

Declarantes pretium semel censui constitutum nunquam posse ob temporum, aut contrahentium qualitatem, seu aliud accidens, nec quoad ultimò contrahentes, minui vel augeri.

Et licet legem ipsam ad contractus jam celebratos non extendamus, illos tamen omnes in quos sub alia forma pervenerunt census, hortamur in Domino, ut singulos contractus, censuræ bonorum religiosorum subijciant, & animarum saluti consulant. Rom. 14. Calend. Feb. 1568.

TITVLVS XIII.

DE TESTAMENTIS ET VLTIMIS VOLUNTATIBUS.

Paulus Tertius.

Piis locis qui testandi facultatem non habent Prælati jure legati vel donationis decimam tantam partem bonorum relinquere possunt.

CAP. I.

Romanus Pontifex, qui ex assuetudine sedis Apostolicæ benignitate in favorem Ecclesiarum, hospitalium, & aliorum piorum locorum diversa privilegia concedere consuevit, si processu temporis tendunt in abusum, illa moderari, ac desuper opportunè provi-

dere solet, prout rerum & temporum qualitate penitus conspicit in Domino salubriter expedire. Sane non absque animi molestia accepimus, quòd nonnulli Archiepiscopi, Episcopi, & Prælati, aliæque personæ secularis tam seculares, quàm diversorum ordinum & regularium regulares, non habentes de eorum rebus ac bonis testandi & disponendi facultatem, & Ecclesias, hospitalia, & alia pia loca, quibus dicta sede Apostolica capiendi res & bona ex testamento, vel alia dispositione illorum, qui aliàs de rebus & bonis eorum disponere non possent, facultas est concessa, hæredes instituant in testamentis sive eorum dispositionibus plura leges seu ordinationes in favorem diversarum personarum & alios usus, in quos bona & res hujusmodi transire non possent, faciunt: Hospitaliaque, Ecclesias, & alia pia hujusmodi, sive eorum rectores fidem testamentum sua disponentium insequen. legatariis, & in testamentis, seu aliis etiam inter vivos dispositionibus ordinata adimplent, ex quo Camera Apostolica circa res & bona spolia nuncupata, per obitum Archiepiscoporum, Episcoporum, Prælatorum, & aliarum personarum Ecclesiasticarum hujusmodi, absque testandi & disponendi facultate decedentium, remanentia in suis iuribus decedentium patitur, & facturam. Et quia nostrum est in præmissis taliter providere, quòd ipsi Camera ratione debita ratio habeatur, motu proprio, & ex certa nostra scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, præsentium, omnia & singula privilegia, facultates, potestates, literas, & indulgentias, quibusvis Ecclesiis, etiam Archiepiscopalis, hospitalibus, & aliis locis, sive hospitalibus, sive causam habentibus, ac aliis piis locis, sive beneficiis constitutis, per quoscumque Romanos Pontifices successores nostros, ac nos & sedem præfatam, super capendis seu acquirendis hæreditatibus, rebus, ac bonis, & in testamento, donatione inter vivos, vel alia quocumque dispositione quoruncumque Archiepiscoporum, Episcoporum, Prælatorum, & aliarum personarum Ecclesiasticarum, secularium vel regularium, necnon clericorum, ut præferatur, qualificatorum, quocumque presentium, ac dignitate, & auctoritate fulgentium, eorum si h. l. Cardinalis fuerit, de hæreditatibus, rebus, & bonis hujusmodi facultatem disponendi non habentium, vel aliam quomodolibet concessa, etiam si usu recepta sint, innovantes, volumus, decernimus, & declaramus, quòd Archiepiscopi, Episcopi, Prælati, & personæ hujusmodi de rebus ac bonis eorum, à nobis vel à dictis secularibus personis testandi seu disponendi non habentes, decem tantum tantum rerum & bonorum eorumdem mobilium & immobilium, & se moventium, ac pecuniarum Ecclesiis, hospitalibus, & aliis locis capiendi & accipiendi, sive in mortis tempore, sive in vita, non nisi decimam partem hujusmodi bonorum, non quirendi facultatem hujusmodi habentibus tantum, non per viam institutionis hæredum, seu donationis, vel legati in vita seu in morte relinquere, & Ecclesias, hospitalia, & pia loca hujusmodi, seu illorum rectores non nisi decimam partem hujusmodi capere seu acquirere possint, & ad hoc Ecclesiarum, & hospitalium, ac aliorum piorum locorum hujusmodi privilegia, facultates, concessionem, gratias, literas, & indulgentias, quocumque aliter in præmissis, ac illa quomodolibet concessas, etiam si & quoad privilegia, facultates, gratias, indulgentias, etiam si forma brevis in futurum concedendas, per quoscumque tam ordinaria, quàm delegata, & missa auctoritate legitime, iudices, & personas, etiam si h. l. Romanæ Ecclesiæ Cardinales, ubiq; iudicari, cognosci, ac decideri debent, sublata eis & eorum cuiuslibet facultate, necnon iterum cognoscendi, ac decideri super his à quoquam quavis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari.